

اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری
استان اردبیل

سیزدهمین همایش ملی علوم و مهندسی آبخیزداری ایران
و سومین همایش ملی میانت از منابع طبیعی و محیط زیست
10 و 11 مهرماه 1397، دانشگاه محقق اردبیلی

ارزیابی عوامل موثر در شدت فرسایش و تولید رسوب در حوضه آبخیز گرمی چای

بایرامعلی بیرامی^{1*}، یونس رستمی کیا²، جابر شریفی³، علی حسینی فر⁴

- 1- مسئول مکاتبات، کارشناسی ارشد پژوهشی، تحقیقات حفاظت خاک و آبخیزداری، مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان اردبیل، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، اردبیل، ایران. Email: Beyrami_155@yahoo.com
- 2- استادیار پژوهش، بخش تحقیقات جنگلها و مراتع، مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان اردبیل، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، اردبیل، ایران.
- 3- استادیار پژوهش، دکترای اکوبیولوژی گیاهی، بخش تحقیقات جنگل و مرتع مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان اردبیل-سازمان تحقیقات، ترویج و آموزش کشاورزی-ایران. Email: Sharifnia.j@gmail.com
- 4- کارشناس پژوهشی، تحقیقات حفاظت خاک و آبخیزداری، مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان اردبیل، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، اردبیل، ایران

چکیده :

پدیده فرسایش و تشدید آن یکی از عوامل اصلی کاهش حاصلخیزی و توان تولیدی خاک در عرصه‌های زراعی و مرتعی است. آگاهی و شناخت عوامل موثر در میزان فرسایش و تولید رسوب در کاربرهای مختلف اراضی و تهیه نقشه مربوطه، یکی از لایه‌های اطلاعاتی مهم، علمی و کاربردی، در بخش‌های اجرایی، بویژه عملیات حفاظت خاک و آمایش سرزمین در سطح حوضه‌های آبخیز محسوب می‌شود. در این تحقیق سعی شده ضمن برآورد میزان فرسایش و رسوب حوضه آبخیز مورد مطالعه با استفاده از مدل تجربی MPSIAC، با بکارگیری روش آماری SPSS، داده‌های بدست آمده مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج بدست آمده نشان داد که مقدار وزن کل مواد رسوبی ناشی از فرسایش، از سطح حوضه در سال برابر 92100/1024 تن می‌باشد. در این میان، زیر حوضه‌های F و G با مساحت 14/8 درصد از کل حوضه، بیش از 25 درصد کل رسوب تولیدی حوضه را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین نتایج ضریب همبستگی بین متغیرهای مدل با میزان فرسایش و تولید رسوب نشان داده که از میان عوامل نه گانه مدل، پنج عامل در شدت فرسایش و تولید رسوب کل حوضه موثر بوده‌اند، در این رابطه، سه عامل شیب اراضی، فرسایش رودخانه و وضعیت فعلی فرسایش در سطح احتمال 1٪ و کاربری اراضی در سطح 5٪ همبستگی مثبت و معنی‌داری را با مقادیر فرسایش و رسوب کل برآورد شده حوضه نشان می‌دهد.

واژه‌های کلیدی: عوامل موثر، فرسایش، تولید رسوب، گرمی چای

مقدمه